

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Februar 1974

Nr. 188-33. årgang

MODERSMÅLET I SKIBELUND KRAT

Billedhuggeren Niels Hansen-Jacobsens mindesmærke »Modersmaalet« fremstillet som en ung, kronet kvindeskikkelse, der støtter sig til portrætbuster af historikeren A. D. Jørgensen og digteren Edvard Lembecke, mens hun lyttende spejder over Kongeaen imod syd.

**Medlemsblad
for
Dansk Slægtsgaardsforening**

Redaktion:

Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallese.
Telefon (09) 12 94 73

Artikler og billeder, læserbreve,
juridiske spørgsmål og øvrige med-
delelser til »Slægtsgaarden«
sendes til redaktionen som
forbeholder sig ret til at forkorte
artikler og breve, som ønskes
optaget i bladet.

Eftertryk efter ophavsretslovens be-
stemmelser.

☆

Annonceekspedition:

Agronom Hans Balle,
Hybenvej 27, 5260 Hjallese.
Tlf. (09) 12 94 73

Alle henvendelser om annoncer
rettes til annonceekspeditionen.

☆

Trykkeri:

Andelsbogtrykkeriet i Odense

☆

Distribution:

Klager over udeblivelse eller
forsinkelse af bladet rettes
til postvæsenet

Henvendelse om ældre numre
eller supplementsnumre og
bilagsblade af »Slægtsgaarden«
sker til annonceekspeditionen.

Dansk Slægtsgaardsforening

Oprettet 5. juli 1941

Lær af fortiden – Lev i nutiden – Virk for fremtiden

Landsbestyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Chr. R. Christensen, (R) Badstrup,
5484 Uggerslev.

Tlf. (09) 85 11 49.

NÆSTFORMAND: Gårdejer Einer Petersen, Kikhavn, 3390 Hunde-
sted.

Tlf. (03) 33 71 49.

Gårdejer Jens Skau, (R) Nygård, 6533 Øster Lindet.

Tlf. (048) – 4 62 03.

Sognefoged, gårdejer Holger Grøntved, Mygdal, 9800 Hjørring.

Tlf. (08) 97 52 31.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5350 Rynkeby.

Tlf. (09) 39 13 17.

Hofjærgermester Cederfeld de Simonsen, Erholm, 5560 Årup.

Tlf. (09) 43 10 91 (helst kl. 9–10).

Gårdejer H. Chr. Flytkjær, Rindom, 6950 Ringkøbing.

Tlf. (07) 32 03 72.

Gårdejer Jens Bligaard, Oddense, 7861 Balling.

Tlf. (07) 58 10 11.

Gårdejer Harald Poulsen, Aspegård, 3752 Østerlars.

Tlf. (03) 99 80 30.

Gårdejer N. Sehested, Holmstol, 8833 Gjern.

Tlf. (06) 87 50 19.

Sognefoged, gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spentrup.

Tlf. (06) 47 70 87.

Gårdejer Holger Buch Juul, Jægergaarden, Høllund, 7100 Vejle.

Tlf. (05) 86 50 21.

Gårdejer Erik Strange, Øverup, 4800 Nykøbing F.

Tlf. (03) 83 92 12.

Gårdejer Jens P. Petersen, Farendløse, 4100 Ringsted.

Tlf. (03) 64 00 24.

Gårdejer Peder Møller Frifelt, Frifeltgaard, 6870 Ølgod.

Tlf. (05) 24 30 87.

(De tre førstnævnte udgør landsbestyrelsens forretningsudvalg.)

Udvalgsformænd:

Slægtsgaardsarkivet: Gårdejer Erik Strange, Øverup,
4800 Nykøbing F. Tlf. (03) 83 92 12.

Bladudvalget: Proprietær Bent Bjergskov, »Rosenlund«,
5350 Rynkeby. – Tlf. (09) 39 13 17.

Kassererkontor og medlemsforhold:

Fru Inger Hansen, Gassehaven 56, 2840 Holte.

Tlf. (01) 80 25 37 (Helst før kl. 8)

Postgironummer 8 31 42.

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 4 (2. sal t. v.),
1553 København V. Tlf. (01) 11 67 20.

Ledere: Arkivarerne P. K. Hofmansen og Annalise Alstrøm.
(Træffes på arkivet tirsdag og onsdag kl. 14–17).

Foreningens revision:

Statsautoriseret revisor Kr. Foged, Rosenvængets Sideallé 8, 2100
København Ø. – Tlf. Øbro (01) 92 – 30 og Øbro (01) 92 – 5000

Vort modersmål

Vort land er fyldt af skønne – og mindre skønne – statuer og mindesmærker over personligheder og begivenheder i vort lands historie, men ingen af dem har vel gjort så stort indtryk på mig, som statuen »Modersmaalet« i Skibelund krat.

Her står et monument, der symboliserer modersmålet i form af en ung kvinde »en højåren jomfru en ædel kongebrud«, der gennem en lysning i krattet spejder ud over det land, der engang var besat af tyskerne. Og ved hendes fødder ser man buster af digteren Edvard Lembecke og historikeren A. D. Jørgensen.

Der er gået mange år siden, jeg første gang så dette monument, men tiltrods herfor er det endnu med en vis ærbødighed, jeg betræder stedet og ser på de mange statuer og mindesten, der taler ikke alene om modersmålet, men fortæller om en række af de mænd, der kæmpede for danskhedens sag i grænseegnene.

Skibelund blev samlingsmærket efter 1864 og mange gange er egnens befolkning stævnet til møder her. Det blev en festplads af rang, og den voksede i medgangsårene. Men desværre er det gået her som så mange steder, at der skal en bred ryg til at bære medgangstider. Og man får let et indtryk af forfald, når man kommer til stedet. Man skulle synes, at der var god anvendelse for en del af de mange »kulturmillioner« staten slår om sig med, og heldigvis ser det nu ud til, at tiltrængte forbedringer gennemføres.

Men dette ændrer ingen ting i at lade »Modersmaalet« være en central figur i Skibelund, for uanset skiftende tider vil kampen for modersmålet stadig bestå. Den kan ændre karakter, og faren er vel ikke mere, at fremmed sprog bliver tvunget os på syd fra. Den består vel heller ikke i, at vor ungdom i dag lærer sprog i større udstrækning end før. Vort sprog er så værdifuldt, at det nok vil kunne hævde sig i forhold til andre. Tværtimod er det måske endda sådan, at kendskab til fremmede sprog lærer mange at respektere vort eget.

Nej, kongebruden i Modersmaalet behøver ikke at spejle ud over markerne ved Københoved og skovene ved Farris og længere syd på for at finde venner og fjender, der strides om vort sprog. *Nej, faren lurer et helt andet sted nemlig i den forfladigelse, som vort sprog er udsat for.*

Jeg mener ikke, at man skal modsætte sig, at sproget fornyer sig og udvikler sig. Det kan ikke

være meningen, at man skal køre med alle de snørkler og sving, som fortiden havde belemret sproget med. Nye tider kræver fornyelse, og den må vi være parat til at modtage. *Men vi skal ikke være parate til at godkende, at vort sprog fyldes med snavs.*

Jeg kunne egentlig have lyst til at drage til felts mod alle de væmmelige ord, vi til daglig fylder i vort sprog – forhåbentlig uden at tænke derover – men når jeg ser på de rene linier i »Modersmaalet« viger jeg tilbage. Det er mig imod at profanere både statuen og vort sprog. Disse linier skulle derfor være en opfordring til alle danske mænd og kvinder, der sætter pris på vort sprog om at holde det i ære.

Det er ikke spørgsmålet, om man taler rigssproget eller en af de danske dialekter, som er nedarvede fra mødrene, og som er en del af vor kulturarv, som vi desværre alt for tit lader hånt om.

Et er, at vi må finde os i, at selv præsten bander, når han slår sin tommelfinger, men det er jo en fundamental misforståelse at tro, at det pynter på folk at bande og bruge beskidte slangord hvert øjeblik.

Hvis man selv kunne høre, hvor dårligt det lød, lod man nok være.

C. R. C.

Spejlets historie

Hos slægtens gamle faster hænger et smukt spejl, som beundres af alle, og på det spørgsmål, der uvægerlig fremsættes om, hvorfra det »stammer«, har svaret gennem generationer lydt: Fra en gammel arveonkel og -tante, hvis far var godsskriver (el. lign.) på Bjørnholm og spejlet var en brudegave fra godsets ejer.

Nu har slægten i små 200 år været knyttet til Djursland, og det var da en ganske naturlig tanke, at Bjørnholm måtte være den på denne egn beliggende herregård.

Så sker der dét, at den gamle faster begynder sit otium med slægtsforskning.

En »kiste« fuld af papirer og gamle breve, danner et godt grundlag for denne interesse.

Mellem disse papirer findes en dag 2 tegninger, der bærer stamfaderens initialer J.B.M. og den

ene, – en lille fin farvetegning viser en hvidkalket herregård med kamtakkede gavle. Den ene ladebygning bærer initialerne M L – B R K 1754, og på bagsiden er skrevet: Pensit Bjørnholm 18 junius 1792, – derved opstod jo naturligt den tanke, at så var »historien« om spejlets oprindelse korrekt.

Men nej, – ved undersøgelse af Bjørnholm på Djursland – dens historie og bygninger, fandtes intet, der kunne bekræfte historien. Så nøjedes man med i et par år, at fremvise de to fine tegninger, at affotografere dem og at glædes derover.

Ved videre undersøgelser af de gamle papirer, nævnes »slægten i Louns« (Ålborg amt), og nu vågner da den sporsans en slægtsforsker må have. Resultatet lykkes.

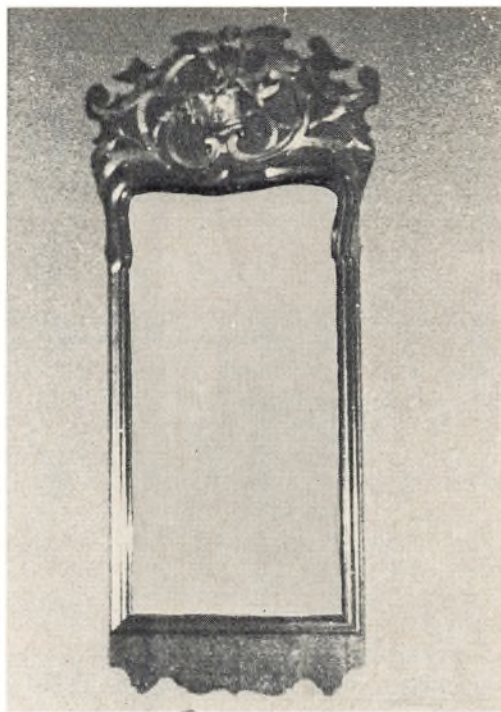
I 1795 er i Louns kirkebog indført om trolovelse 19. aug. og vielse 14. okt. mellem hr. Jens Bloch Møller og fæstemø, velædle jomfru Bolette Margrethe Lund, begge af Bjørnholm sogn.

Vielsen foretages i præstegården af pastor Johs. Struch.

(Denne historie uvedkommende, men morsomt senere at finde frem til, at ægteparret Møllers yngste datter 21 år senere bliver viet til pastor Struchs søn).

Ved arbejdet i dette sogn løses også gåden om Bjørnholm, – opstået af det gamle Vitskøl kloster efter reformationens indførelse, – idet Fr. den 2. overdrog godset til sin ridder Bjørn Andersen, der gav godset navnet Bjørn(s)holm. Initialerne på ladebygningen står for gårdens daværende ejer Matthias (Thøgersen) Lasson og Birgitte Rosenkrantz.

Men spejlet da.

Bolette Møller dør desværre ganske ung, – faderen gifter sig igen og ved skiftet over det, – efter datidens forhold pæne indbo, nævnes spejlet, da vurderes til 1. Rdl. 4 sk.

I skifte efter førstnævnte arveonkel gift med ældste datter, går samme spejl igen og vurderes nu (1875) til 8 kr. Ved senere arv uden skifte er det stadig i slægtens eje og er uvurderlig for dets histories skyld.

Erna Møller.

Godt nytår!

Af min julepost

Der er nogen, der siger, at julebreve er kedelige og intetsigende, og at man skulle spare sig ulejlighed og udgifter ved at sende dem.

Heri er jeg ikke enig. Der sendes måske en masse kort, som der absolut intet står på, men alene det, at der kommer en nok så intetsigende hilsen fra en gammel ven, fortæller, at han er i live og efter måske mange års adskillelse tænker på en i hvert fald denne ene gang om året. Derfor varmer de små hilsener mit sind og er med til at sprede juleglæde i hjemmene. Men bedst er det dog, når der står noget i dem. Og det gør der mange gange. I små ord i den fortravlede juletid fortælles der om medgang og modgang, om lykke og sorg, og om alt hvad man møder i menneskelivet.

Disse hilsener er som regel helt personlige, men der er alligevel ofte noget i dem, som er så menneskeligt, at jeg føler trang til at være indiskret, og jeg håber, jeg får tilgivelse derfor.

Fra en tresårig kollega har jeg modtaget følgende hilsen:

Så er det jul igen, og Gerda og jeg ønsker dig nogle glade juledage.

Underligt som tiden flyver og begivenhederne vælter oven på hinanden. Når jeg undertiden synes, at alt går for hurtigt, kører jeg ud i den yderste ende af markerne, hører på fuglene, ser på vindens jag over markerne og lader freden falde på mig. Da ser jeg tydeligt, hvor misundelsesværdigt et arbejde, vi landmænd har. Hvor mange kan gøre det og vende forfriskede og afbalancerede tilbage til tingene?

Ja sådan skrev en mand, der har nået langt mere her i livet end de fleste, som har været uden for landbruget, men er vendt tilbage og har skabt sig et hjem og en bedrift, som er beundringsværdig.

Mon vi andre ikke engang imellem som han skulle standse op ved enden af plovfuren og nyde livet som han?

En gammel landbrugsminister, som netop i disse dage er fyldt 85, men som ikke desmindre har bevaret sit trofaste sindelag og sit gode humør:

Med de to små oldebørn på billedet sender jeg mine hjerteligste ønsker for det nye år. Efter at jeg har mistet min kone, føler jeg mig meget *ensom*. Men det har hjulpet mig lidt, at jeg har børnene at lege med. Den lille pige er fem år og har fået

lært at spille 66 og Sorte Per, og den lille dreng, der hedder Jens Smørum er jeg igang med at lære, hvordan han skal bære sig ad med at blive minister.

Mellem de mange politiske hilsener er der også et brev fra min ven *redaktøren*, som jeg har gjort en livslang gerning sammen med, og han skrev som alle de andre: Naar det gik så galt, var det fordi vi glemte at føre *konservativ politik*.

Ak, ja!

Clara er gift med en mand fra den danske modstandsbevægelse, der fik sine nerver ødelagt i en tysk koncentrationslejr. Efter snart 30 års trofast gerning for at rette op på dette forhold, skriver hun: Jeg har nu taget plads fire timer om dagen som sygeplejerske for ikke at gå helt i stå, og det synes at hjælpe lidt på min mand, når jeg kommer hjem med nye impulser.

Så er der en hilsen fra Mary og Anton. Dem har jeg kun set få gange, siden han for halvtreds år siden drog ud i den store verden for at opleve noget og se Amerika fra øst til vest. Og når jeg modtager hans julehilsen tænker jeg stadig på de beretninger han i sin tid skrev om forholdene derovre. Han var begejstret, men efterhånden blev brevene lidt sjældnere, indtil han skrev, at det bedste, han havde fundet derovre, var nu alligevel en pige fra Fyn, som han havde rejst den lange vej, for at finde.

Nu er eventyrlysten gået dem af blodet. Håret er falmet og de er blevet satte og solide borgere på et smukt sted ved det fynske øhav. Men hver gang de sender en hilsen, toner minderne frem i mit sind om et trofast kammeratskab og om beretningerne om vennens oplevelser i det fremmede.

Så er der hilsen fra Anna Lise. Hun kom i vort hjem for snart fyrre år siden som en stormvind ladet med godt humør fra de jyske agre. Nu er hun gift med en mand fra sin hjemstav, der nu er en sat organisationsmand på Fyn, medens hun selv er moder til tre store piger og bedstemoder til lige så mange. Sit glade sind har hun bevaret.

Ja, det er måske ikke noget særligt, men det er i hvert fald ting, der varmer mit sind, og jeg er sikker på, at sådanne hilsener kan give os alle noget at tænke på.

Chr. R. Christensen.

De sønderjyske amtsbaner

„Æ lille togh”

Mette Fog Pedersen, Rødding, der har tilbragt de sidste otte år i et meget strengt sygeleje, har præsteret det kunststykke at skrive en række bøger om sønderjyder og sønderjyske forhold fra sin hospitalsseng.

I sin sidste bog »Sønderjyder« skildrer hun meget fornøjeligt forholdene på de små amtsbaner, der prægede landsdelen i tyskertiden, men som forsvandt ret hurtigt efter genforeningen, da det sønderjyske vejnet blev udbygget.

Hun skriver:

Fra Gram til Haderslev var der en lille, smalsporet bane. Vort tog var en miniatureudgave af et rigtigt eksprestog. Det havde et særpræget lille lokomotiv og små person- og godsvogne. Det var en særpræget oplevelse at rejse med »æ lille togh«. Navnlig i den tyske tid var konduktøren, der Schaffner, en stram person med uniform og kasket med kokarde og blank skygge. Det mest imponerende ved ham var hans flotte overskæg, der stod som fjervinger ud under hans næse.

En lige så særpræget person var bybudet, »æ bybøj«.

Rundt om på de små stationer stod koner og piger og ventede på ham med sedler, hvorpå der stod besked om, hvad han skulle købe i Haderslev. Det skete også, at han fik børn overdraget i sin varetægt. Han tog sig faderligt af ungerne og sørgede for, at de ikke hujede for meget i kupeerne. Ved de rette stationer blev de afleveret til de ventende bedstemødre og tanter.

Man skulle have god tid, når man brugte dette transportmiddel. Ved så godt som alle stationer rangerede toget frem og tilbage uendeligt længe. Der Schaffner for frem og tilbage, mens han fægtede med armene og piftede i sin fløjte. Toget bumlede frem og tilbage og standsede med et ryk, så man skulle tro, at ens indvolde blev rystet løs.

Nu blev der bakket ad et sidespor, indtil man drønedede ind i en holdende godsvogn. Endnu flere indvendige dele gik sig en tur. Så skrumlede det igen fremad, nyt ryk, tilbage igen. Når vi så endelig forlod stationen skulle det nok passe, at vi holdt ved det nærmeste vandløb for at få tanket på lokomotivet.

For snakkesalige naturer var en jernbanerejse til Haderslev en oplivende fornøjelse. Det var altid let at finde beslægtet selskab. En mand og en

kone, der begge havde sikret sig en vinduesplads, kom i snak med hinanden. Når toget holdt ved stationen, blev der en pause i samtalen. Manden sagde da hver gang stationens navn: Vester Lindet, Øster Lindet, Store Nustrup o. s. v. Dybt imponeret spurgte konen, hvordan han kunne huske alle disse navne udenad. Manden svarede: »A løjs da bare æ skilt ved æ stationer.«

Næste gang udbrød konen stolt over den viden, hun havde annammet: »Pissoir«.

En sur og råkold novemberdag blev passage-rerne og togpersonalet enige om, at kaffepuncher var lige hvad de trængte til. I Kolsnap rangerede togføreren sit køretøj ind på et sidespor, hvorpå de forlod toget og søgte ind i stationens varme.

Man lejrede sig ved bordene i ventesalen og inden længe stod den hedt dampende, herlige sorte kaffepunch foran alle. Den liflige drik tødede de forfrosne sjæle op og snart fyldtes rummet med gemytlig snak og lystig latter. Man gav sig god tid, og da man omsider var rede til at køre videre, var alle røde i kammen og meget højrostede. Togføreren forsøgte at holde sig strunk, men det var ikke fri for, at benene eksede lidt under ham.

En uvæsentlig ting som køreplanen hæftede man sig ikke ved.

Åstrup Damptærskværk ved Fåborg

Et gammelt postkort (brevkort), som var benyttet til en julehilsen i 1913, giver en situationsoversigt ved damptærskning i stakhaven udenfor havehøget på en gård på Sydfyn.

Tærskemandskabet 12–14 personer har kaffe-pause om eftermiddagen og alle på gården – også børn og den ældre generation – er kommet tilstede, da husmoderen og hendes medhjælper serverer kaffe samtidig med at fotografen, Carl Johansen, Korinth, for mindst 71 år siden tog den fotoplade, som var grundlaget for dette billede. Mindet om hvordan livet og arbejdet på en bondegård formede sig på tærskedagene i efterårs-månederne efter høst, er blevet bevaret.

Der er ialt samlet 26 personer på tærskelpladsen, mens fotooptagelsen fandt sted.

Tærskværket er anbragt inde midt imellem fire kornhæns. Af hensyn til faren for glødende kulpartikler fra dampskorstenen, er der langt remtræk fra lokomotilet. Til højre holder vandvognen, som kører vand til det store kar ved dampmaskinen. Vognen bag hestene benyttes til at køre de fulde kornsække væk fra tærskværket ind til ladegulvet eller kornloftet.

Artiklen i »Slægtsgaarden« nr. 187 december 1973 om damptærskværkernes anvendelse i en tidsperiode på 60–70 år omkring år 1900, har givet anledning til, at der er fremkommet oplysninger pr. brev og telefon om nogle af de fåtallige damplokomobiler der endnu er bevaret.

Syd for Skive, på Frilandsmuseet Hjerl Hede med de gamle gårde og andre bygninger fra landsbyer, er bevaret et damplokomobil som på visse tider fyres op og vises i drift for museets mange gæster.

En fhv. avlsforvalter fra et gods på Fyn skriver, at der på Nordfyn er tilsidesat og bevaret to damplokomobiler.

En lokomotivfører ved D.S.B. i Nordsjælland skriver, at han sammen med nogle kollegaer og kammerater foruden at interessere sig for damplokomotiver som fritidssyssel har repareret et par gamle dampvejtromler, og nu søger et lokomotil som de vil istandsætte.

I øjeblikket er de i gang med at hovedreparere et Marschall-lokomobil fra 1906, som tilhører Landbrugsmuseet.

Foranlediget af den store interesse, der er blevet tilkendegivet for at få oplyst, hvor mange eksemplarer af landbrugets tidligere gode hjælper – damplokomobilerne – der endnu er bevaret fra tiden før elektromotorerne, traktorerne og mejetærskerne afløste dampkraften, modtager jeg gerne breve eller brevkort med oplysning om bevarede damplokomobiler og deres fabriksmærke (England, Sverrig eller andet) og deres størrelse (damphestekraft).

H. Balle,
Hybenvej 27,
5260 Hjallesø.

Halmafbrænding bør undgås i en brændselsknap tid

Af Chr. R. Christensen

En samfundsopgave at løse halmspørgsmålet

Oliekrisens opståen for et halvt år siden har på helt afgørende måde ændret verdensbefolkningens livsvaner og samtalestof. Og selv om alting tyder på, at det ikke bliver oliemængden, men olieprisen, der bliver afgørende for det fremtidige forbrug, er det dog klart, at der ingen udsigter er til, at vi vil komme væk fra energiproblemet i en overskuelig fremtid. Vi må derfor indstille os på at skulle leve med tidens problemer.

Vi står over for tre muligheder for at leve med disse problemer: 1. Vi må *spare* på brændstofferne, 2. Vi må vende tilbage til brændstoffer, der var *traditionelle* før oliens tid, 3. Vi må finde *utraditionelle* energikilder. Og da det er sådan, at halvdelen af det danske olieforbrug går til opvarmning af vore boliger, er spørgsmålet om landets olieforbrug ikke et spørgsmål, der først og fremmest drejer sig om, hvad fabrikker og biler bruger, men hvad du og jeg anvender eller sparer.

Hvad nu det at spare angår, har vi fået en masse gode råd. Vi skal nedsætte stuetemperaturen, lukke for varmen om natten, have færre opvarmede rum, undgå at tage karbad, lukke for det rindende varme vand og så videre. Altsammen ting, som kan være ubehagelige, men som kan tages indtil en vis grænse, og som folk, der vil vise samfundssind, også har efterkommet.

Spørgsmålet er blot, hvor længe, man kan huske det. Vanen sløver, og det fører let til, at man en kold aften lukker en streg mere op for varmen, uden at huske at lukke ned, når temperaturen stiger. Man må for landets velfærds skyld håbe, at denne vinters sparevilje vil overleve, når vi kommer dertil, at det ikke mere er oliemængden, men olieprisen, der tvinger os til at holde igen. Viljen kan jo være god nok, men kødet er skrøbeligt.

Og så skal vi sikre os mod varmespild: Dobbeltvinduer, termoruder, tætning af døre, isolering af lofter og vægge og meget mere. Det sidste er måske mere en langtidsplan, som kun kan gennemføres i sommerens løb.

I de senere år er det blevet mere og mere almindeligt at have opvarmede svinestalde, og der er ingen tvivl om, at det i mange tilfælde har været en god foranstaltning. Dette må man desværre til at give afkald på med de nuværende oliepriser.

I stedet må man sikre døre og vinduer mod træk, isolere gulvene og strø ekstra halm i stierne. Det kan i hvert fald betale sig og i nogen grad erstatte den kunstige varme.

For det andet gør prisudviklingen det måske naturligt at vende tilbage til de gamle varmekilder, som man af prishensyn og bekvemmelighedshensyn har forladt.

Her tænker jeg først og fremmest på, at vi i vore skove, haver og hegn har en masse varmekilder, som går til spilde. Hvad der før gav varme til kakkelovne og fyr, vinteren igennem, får nu lov at ligge hen og gå til uden at gøre gavn. Det var dejligt, så længe vi havde råd til det. Men hvem siger, at vi får det i fremtiden?

I gamle dage havde hver eneste landmand en brændestak ved huset ved vinterens udløb. I vor tid er en sådan stak en sjældenhed. Og hvem kan forresten stable en stak, som den vi ser på billedet?

Men det skal indrømmes, at med den manglende hjælp husmødre har, ville det ikke være rart at vende tilbage til brændefyringen, ja det vil praktisk talt være ugørligt i den gammeldags facon.

Vejen til anvendelse af den manuelle fyringsform, må derfor være, at man indretter fremtidens fyringsanlæg efter centralfyring i de nuværende eller moderniserede storanlæg. Til gengæld må man indrette sig på at anvende fyringsmidler af mange forskellige arter.

Såfremt olien vedbliver at være så urimelig dyr eller knap, bliver det nok nødvendigt at indrette disse storanlæg til brug ikke alene af skovbrænde, men også af tørv, brunkul og andre produkter. Det vil blive dyrt og besværligt, men situationen kan blive så alvorlig, at man ikke har noget valg, men må knytte os til de muligheder vi har. Herunder til anvendelse og genanvendelse af de umådelige spilddprodukter, der går i de danske destruktionsovne.

Hertil kommer så de umådelige kulreserver, som i et for Danmark tilgængeligt omfang findes under både England og Polen og flere andre områder omkring os. Og det bliver nok vor største og lettest tilgængelige reserve, som vi først og fremmest må hælde vort hoved til.

Den tredje mulighed er udnyttelsen af hidtil uudnyttede varmekilder, og det er unægtelig det mest interessante.

Hvad der findes under havoverfladen selv i vore nære farvande er helt ukendt, men at der findes værdier, som vil skyde olieproblemet ud i årtier, er nok temmelig givet.

Vi er desværre ikke allesammen så godt stillet som Island, hvor kogende vand sprøjter ud fra de varme kilder i sådanne mængder, at de kan opvarme hele landets hovedstad og mere til.

Den, der én gang har oplevet dette syn af disse sprudlende væld, vil aldrig nogen sinde glemme det, og tanker om, hvor gavmild naturen kan være selv på disse karrige egne er imponerende.

Men kan vi ikke få Islands varme, er der måske mulighed for Grønlands olie. Og hvilke mængder, der kan findes under de grønlandske ismasser, er foreløbig helt uafklaret og bliver det sandsynligvis foreløbig.

Noget nærmere er utvivlsomt udnyttelsen af atomenergien. Den er i hvert fald inden for rækkevidde, selvom den ikke foreløbig er tilstede i en sådan mængde, at den blot i væsentligt omfang kan erstatte de nuværende fyringsmidler.

Meningen med disse linjer er imidlertid først og fremmest at pege på de vældige reserver, Danmark har til rådighed, nemlig de umådelige mængder af varmegivende halm, som hvert år går op i røg til absolut unytte.

Gang på gang har man diskuteret det uheldige i, at man forbrænder så store halmmængder til fuldstændig unytte, men også til forurening af luften og til ikke ringe brandfare.

Under de hidtidige forhold har masser af mennesker kritiseret dette forhold – ofte med giftig adresse til landbruget – men ingen – absolut ingen – har kunnet påvise en metode, hvorved landbruget kunne undgå denne ulempe.

Nu er situationen inde, hvor de mange nævenyttige kritikere må komme med deres gode råd. Man er nået frem til at kunne fremstille halmbriketter, der er anvendelige som brændsel. Og landbruget er svært med på den. Der er ingen tvivl om, at landbruget absolut gratis stiller disse enorme brændselsmængder, som hver høst lægger en kvælende røg over det danske landskab, til samfundets rådighed blot mod betaling af opsamlingsudgifterne.

Her står altså et helt gratis fyringsmiddel til rådighed, og selv om det ikke kunne betale sig at bjerge det under normale forhold, fortjener det i hvert fald at blive taget op til fornyet overvejelse.

Landbruget kan ikke påtage sig omkostningerne ved dette betydelige bjergningsarbejde, og det har heller ikke mandskab dertil, men det ville være rimeligt, om det brændselshungrende samfund forsøgte at løse problemet.

Jeg skal ikke kunne afgøre, om det ud fra rent private interesser kan betale sig at bjerge halmen, men nationaløkonomisk må det være en særdeles god forretning at udnytte de gratis varmeenheder, som udgør en så stor andel af Danmarks varme-forbrug. Derfor melder den tanke sig, om ikke det var en statsopgave at hjælpe denne energiudnyttelse igang. Det vil kunne gøres for begrænsede midler, og det er i hvert fald synd og skam at lade den dejlige varme gå til spilde i en olieknapp tid.

Chr. R. Christensen.

Efterskrift:

Fra Landbrugsmagasinet af 31.1.1974 (De samv. danske Husmandsforeningers medlemsblad) gives følgende meddelelse, som er fremkommet efter at foranstående er skrevet.

Halm som briketter

De to millioner tons halm, som hvert år i høst afbrændes på vore marker, kan spare 700.000 tons brændselolie, hvis de bliver anvendt til opvarmning af stuehuse, oplyser afdelingsleder Magnus Møller fra Forskningsinstituttet for Handels- og Industriplanter i Kolding, og peger på at halm til brændsel kan presses til briketter, som kan anvendes i kakkellovne.

Mobile briketpressere arbejder allerede i USA, Spanien og Israel og man regner med ca. seks øre pr. kg i presseomkostninger.

Kapitelstakster for året 1973

Kapitelstakstområder	Kapitelstakst for byg pr. 100 kg	sammenlign. for 1972
Sjælland og Møn	67,73	(52,45)
Lolland-Falster	69,45	(52,94)
Bornholms Amtskommune . . .	64,70	(51,61)
Fyns Amtskommune	66,28	(52,65)
Sønderjyllands Amtskommune.	67,27	(52,70)
Vejle og Århus Amtskommuner	67,73	(52,93)
Ribe og Ringkøbing Amtskommuner	68,39	(53,04)
Viborg og Nordjyllands Amtskommuner	68,56	(52,93)
Hele Landet	67,76	(52,73)

Bekendtgørelsen af 30. januar 1974 fra Danmarks Statistik var offentliggjort i Statstidende den 31. januar 1974 med følgende indledning:

I henhold til lov nr. 179 af 28. april 1971 om fastsættelse af kapitelstakster har Danmarks Statistik for året 1973 beregnet kapitelstakster for byg pr. 100 kg for de i loven fastsatte kapitelstakstområder. Kapitelstaksterne beregnes på grundlag af oplysninger fra erhvervsdrivende, der handler med korn.

I henhold til ovennævnte lov fastsættes kapitelstakster kun for byg pr. 100 kg. I loven er fastsat omregningsfaktorer, således at kapitelstaksten for byg pr. 100 kg kan omregnes til priser for rug, havre og hvede pr. 100 kg og til priser for rug, byg, havre og hvede pr. gl. dansk tønde. For Sønderjyllands Amtskommune kan der endvidere beregnes priser pr. hektoliter.

For hele landet har kapitelstaksterne for byg i årene 1965-1973 været følgende:

1973	67,76 kr.
1972	52,73 kr.
1971	43,62 kr.
1970	43,35 kr.
1969	43,71 kr.
1968	39,93 kr.
1967	47,67 kr.
1966	48,10 kr.
1965	45,50 kr.

H. Balle.

Foreningsmeddelelser

Årsmødet i Nyborg 1974

Slægtsgaardsforeningens årsmøde i 1974 er planlagt til onsdag den 22. maj og Kr. himmelfartsdag torsdag den 23. maj på Hotel Nyborg Strand.

Mødedagsorden, oplysninger om årsmødeudflugt til forskellige besøgssteder på egnen syd og sydvest for Nyborg samt indmeldelsesblanket vil fremkomme i »Slægtsgaarden« i slutningen af april.

Medlemskontingentet

Ifølge Slægtsgaardsforeningens love § 3 fastsætter hovedbestyrelsen kontingentets størrelse i forhold til foreningens økonomi og opgaver.

Kontingentet har været uændret i de sidste 12 år, idet følgende satser har været gældende siden vedtagelsen ved årsmødet i Næstved i 1962.

Mindre landbrug	15 kr.
Mellemstore landbrug	20 kr.
Større landbrug	25 kr.
Proprietærgårde	30 kr.
Godser	40 kr.
Enkeltpersoner uden landbrug . .	15 kr.
Institutioner	efter aftale.

Som følge af at foreningens udgifter i årenes løb er steget betydeligt under den prisudvikling, der har fundet sted, f.eks. medlemsbladets trykning og forsendelse, papir, porto, telefon, kontorhold, rejser og bestyrelsesmøder m. m. blev det ved årsmødet i 1973 vedtaget af forhøje ovennævnte kontingentsatser med 10 kr. fra 1.1.1974.

Indmeldelse af nye medlemmer

Slægtsgaardsforeningens medlemmer bedes virke for tilgang af nye medlemmer til optagelse i stedet for den medlemsafgang der sker ved dødsfald, salg af slægtsgård o.l.

Navne og adresser bedes sendt til foreningens kassererkontor, fru Inger Hansen. Gassehaven 56, 2840 Holte.

Slægtsgaardsforeningen - Sjælland Syd

Den årlige generalforsamling i lokalforeningen med efterfølgende nytårsmøde holdtes den 10. januar på Rønnede kro.

75 slægtsgårdsfolk var mødt. – Formanden gårdejer Jens P. Petersen, Farendløse, aflagde beretning og omtalte foreningens tre møder og de to udflugter til landsmødet i Tønder og til Skåne.

Der har til kredsmøderne været en gennemsnitlig deltagelse på 100 mennesker.

Der er i kredsområdet Sjælland syd 275 medlemmer, hvilket er en lille fremgang. Formanden oplæste også regnskabet, der balancerer med kr. 11.300.

Af bestyrelsen afgik gårdejer Albert Schiøler, Toxværd, og i hans sted valgtes gårdejer Knud Rasmussen, Vestergaard, Holme-Olstrup. Genvalgt blev gårdejer Jørgen Hansen, Pedersborg, og gårdejer Poul Hansen, Ellekildegaard, Næstved.

Ved kaffebordet skulle folketingsmand, direktør Arne Christiansen, Landbrugsrådet have talt, men han blev forhindret af folketingsarbejdet, og i stedet mødte direktør Lau-Jensen, Afsætningsudvalget, som på interessant og instruktiv måde orienterede om landbrugets hele afsætningsapparat og om salget på de udenlandske markeder. Der udspandt sig en meget udbytterig drøftelse. Mødet placerede sig på en god måde i rækken af vellykkede arrangementer.

Vore gadekær

Der var gadekær eller vandingssted i alle gamle landsbyer. De var livsnødvendige og de var praktiske og hyggelige.

Om dagen var gadekæret tilholdssted for ænder og gæs. Deres stedsans var faktisk temmelig udviklet. De kunne selv fra en fjernt liggende gård i landsbyen finde vej til gadekæret, og når tusmørket stundede til, så vandrede hele flokken af sted igen. Den rigtige vej tilbage til fodertruget ved hjemmet.

I gadekæret blev vogntøjet sat i blød i den tørre tid før høst, så køretøjerne kunne tåle den svære belastning i den travle tid. Smeden og hjulmanden fik såmænd rigeligt med arbejde alligevel, så det gjaldt om at passe på de vogne, der var unge og køredygtige. På stille dage kunne landsbyens kvinder hente vaskevand i gadekæret, hvis det ellers var af god kvalitet. Det kunne være nogenlunde godt i byer med gennemløbende vandløb, der ofte passerede gadekæret. Det kunne også være så fint, at man hentede vand til ølbrygning. Men det skulle være på stille dage. Når efterårsplojningen begyndte, kunne hestenes ben blive gruelig snavsede. Så lod man bæsterne gå en runde i gadekæret, hvor de samtidig drak af overfladevandet. Så ind i den lune stald, hvor der var hø og havre. Børnene var ikke uvenner med gadekæret. Om sommeren kunne man måske få sammenflikket en tømmerflåde og sejle på langfart

over det rolige hav og gå i land på en fremmed kyst. Om vinteren var her skøjtebane eller glidebane. Det hændte vel også, at isen blev savet igennem og læsset på vogn, der kørte til det lokale mejeris frysehus. Det var et koldt arbejde, og i velisolerede ishuse bevarede man isflagerne til langt ind i det nye år.

Ja, hvor er det længe siden, man havde travlt med sådanne mærkelige fælles opgaver. Vistnok lige til 1930'erne var ordningen kendt.

En vigtig funktion havde gadekæret, når den røde hane galede over landsbyen og kirkeklokken klemte. Gadekæret var branddam. Og var der vand nok? Så mødte alle voksne mænd med redskaber og brandslukningsmidler efter en forud fastlagt ordning. Alle ejendomme skulle være forsynet med en brandstige og en brandhage. Nogle skulle levere kørsel med brandkar, og andre havde til opgave at køre med sprøjten. Der var første sprøjtefører, 2. sprøjtefører, brandfoged, brandassistent og mange andre stillinger. Kompetencestridigheder kunne opstå, men det var en fælles opgave at bekæmpe ilden. Ofte var det en håbløs og umulig opgave. Bygningerne var brandfarlige og slukningsmaterialet alt for svagt og ufuldkomment til at kunne slukke en brand, hvis den havde grebet fat i de gamle bygninger. Derfor passede man året igennem altid på ilden i køkken og brygers. Alligevel blev landsbyernes bygninger i åre-

Ved gadekæret i Barløse på Vestfyn.

nes løb alt for tit et bytte for ildsvåde. Udflytningen mindskede brandfaren de allerfleste steder, men samtidig forlod man fællesskabet omkring gadekæret, og i tilfælde af brand var hjælpen langt væk, indtil nutidens moderne og hurtigt kørende brandsprøjter indførtes.

Gadekæret havde altså en alsidig funktion, og i dag vil man sige, at det var med til at skabe hygge og miljø i sognet.

Men hvor mange steder er de gamle gadekær bevaret? Og hvordan er de vedligeholdt og pas-

set? Kan fuldmånen spejle sig deri som i fordums dage?

Man kan vel svare, at de allerfleste gadekær er fyldt op og brugt til anlæg eller byggepladser.

Skulle vi ikke værne en lille smule mere om de tilbageværende. Ikke blot fordi de er historiske og fordi der er tale om en rest fra det gamle landsbysamfund, men allermest fordi der kan være tale om, at de er med til at skabe et venligt miljø i et moderne samfund.

Edvard Andersen.

Jeg glemmer aldrig Gaardens Dam,
hvor Hestene blev vandet,
af store, mosgraa Kampesten
til trende Sider randet,
og af min Æt i fordums Tid
ved Slid og Omhu dannet.

Det orked de, fordi en Bæk
kom vandrende fra Sønden,
en glad og munter Rislestrøm
foruden Jag og Skynden.
Jeg standsed tit og lytted til
dens lykkelige Nynnen.

En Svale strøg i Glideflugt
Vandfladen med sin Vinge.
Til alle Sider bredte sig
en Drift af Bølgeringe,
og Brudelys stod vuggende,
og Bækken hørtes klinge.

Forlængst er Brudelyset slukt,
dets Hjørne blomsterøde,
og Bækkens søde Rislen kvalt
i Hængedynd og Grøde –
kun Rammen, skabt af mosgrå Sten,
kan nu som før jeg møde.

Olaf Andersen.

Gennem Finlands skove og bygder til Ødemarken i Lapland

Af Einer Petersen, Kikhavn

Om morgenen den 21. juni 1973 samledes et forventningsfuldt rejseselskab i København; to tyskere og 38 danskere: stoute jyder, milde fynboer, livlige sjællændere og en kvik 83 årig falstring, for at starte en bustur til Lapmarken i Finland.

Efter en tur gennem Nordsjælland og Sydsverige langs Vättern til Stockholm og et døgnsoophold her var hele rejseselskabet rystet sammen til et hyggeligt midlertidigt familieskab, og nu gjaldt det Nordens nordøstlige hjørne Finland som er 9 gange større end Danmark: 1160 km fra nord til syd eller så langt som fra København til Venedig og 540 km bredt.

På en stille lun sommeraften, Sveriges Sct. Hansaften, gik vi om bord i færgen, for at sejle til Aabo. Mens solen sank bag klipperne inde på kysten, sejlede vi langsomt ud i den svenske skærgård og krydsede frem mellem øer og klipper. Vi så kun et enkelt bål, men mange lystbåde og større illuminerede fartøjer, så det blev sent, før vi gik til ro.

Hele turen blev en solskinstur med op til 36° varme i skyggen oppe i Lapmarken og med solen sløret af varmedis, mødte vi tidligt næste morgen den finske skærgård, hvis lave, grønne øer lignede grønne puder, der flød på vandet – jeg talte op til 32 sådanne puder på een gang.

På en bustur på 4260 km på ni køredage, blev vor kontakt med byerne meget begrænset, idet vore hoteller altid lå udenfor byerne, men en lille rundtur blev det til i Aabo – Tammerfors – Jyväskylä – Aulo og Kemi, og vi fik et indtryk af tiltalende nye og rene byer med brede gader, ofte med træer og store parker. Elvenes kraftværker leverede strøm til de store industriområder, ligesom de førte skovens tømmer frem til savværker og havnebyer.

Da den unge finne, Anttu, drog ud for at finde lykken i dette land af sump, sten og skov, sagde troldkvinden Oulu til ham: »Ryk træer op med rode, saml sten i dynger, ryd jorden til ager, det er vejen til lykken«.

At skabe landbrug og finde lykken i Finland har på ingen måde været lettere end at skabe landbrug og finde lykken på den jyske hede, men i dag er 13 % af landet drevet som landbrug, for en stor del dog med græs.

Det finske landskab har lange, bløde linier, de ofte sumpede lavninger går jævnt over i de lave klippefyldte bakke­drag og selv de noget større klippepartier i nord har ikke de norske fjelds skarpe profil.

De små bygder ligger på de skovklædte bakke­drag. Bygningerne er af træ, stuehusene er fritliggende ofte et godt stykke fra avlsbygningerne, den egentlige landbrugsjord ligger i områder i lavningerne. Jorden er inddelt i lange smalle agre delt med grøfter, enkelte agre med sæd, men de fleste med naturgræs og på hver af disse agre ligger et lille træhus til opbevaring af hø. Høhøsten var knap begyndt, et sted var der stakket hø på enkeltstående pinde på ca. 1½ m længde, et andet sted var stakket på vandrette lægter, kun ganske få steder så man større drænede marker.

Hvor en sidevej førte ud på hovedvej, var der bygget små huse på pæle til beskyttelse for mælke­junger om sommeren mod solen og om vinteren mod kulden, og ind langs sidevejen var lange rækker af postkasser til familierne på vejen.

Landejendomme, som ikke har nogenlunde let adgang til hovedvejene, må endnu selv lave smør og ost.

De mange små landbrug, ofte kun med 3–4 køer, enkelte 7–8 stykker, må supplere deres indtægter ved, at manden om sommeren har arbejde på de lange veje eller med at rejse de umådelige lange ledninger med el og telefon over søer, elve, sumpe og klippegrund, hvor pælene ofte må støttes af klippeblokke og med barduner, som er for­naglet i klippen.

Da de finske bønder ejer ⅔ af landets store skovareal, er der vinterarbejde i skoven med at skaffe brændsel og tømmer til husbyggeri og til salg. Når et stykke skov ryddes, får underskoven lov til at vokse op igen, kun meget få steder så man plantede træer, mest fyr, ellers er det mod syd, mest gran og birk og lidt fyr og mod nord mest fyr og birk og lidt gran. I mange sumpede og tundralignende områder, især mod nord, var det krat af forskellig art.

Ved Kemi kom vi ind i Lapland og efter at have passeret Polarcirklen og lappernes hovedstad Rovaniemi, kom vi til rejsens hovedmål, hotel Suomu, et nyt helt moderne hotel med brusebad

på alle værelser og stor sauna og svømmebasin, hvilket var dejligt i den meget varme. Der var et fint køkken og en meget ejendommelig spisesal, bygget som en lappisk kåte.

Her boede vi i fem nætter og havde fire udflugter, den ene var en bustur op i ødemarken med afvekslende skov og tundralignende områder med krat og lav. Vi havde medbragt mad og lavede kaffe på bål. Gik man lidt bort fra den alfare vej, mødte man den helt vilde natur. Mellem spredte klippeblokke lå store væltede træer overgroet af mos og forskellige skovbundsplanter, og nye træer groede op. På turen hjem mødte vi to modsætninger. I et par lappelandsbyer var bevaret et par gamle jordhytter, den oprindelige lappiske vinterbolig.

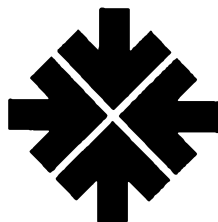
Et lille stykke derfra kom vi forbi en moderne gård med stort stuehus, moderne stald og mange køer og med moderne danske vogne og redskaber.

Nede ved lappernes hovedstad, Rovaniemi, byggedes i 1967 en dæmning og vandet steg 7 m, og

elven, søer og dale oven for dæmningen dannede en sø på 335 km². Her havde vi to sejlture, en indkøbstur til Rovaniemi og en tur ud til en lille ø, hvor vi spiste mad i øens blokhus og efter en tur i øens røgbadstue, fik vi en dukkert i søen.

Den sidste aften på hotellet blev vi døbt ude på Vendekredsen. Efter dåben fik vi vore dåbsattester ved et glas vin på hotellet og da et tidligere forsøg på at se Midnatsolen var mislykket på grund af skyer, og da der var en klaring ude i synsranden, kravlede min kone og jeg op på fjeldet bag hotellet. Vi nåede op kl. 23, netop som solens store røde kugle kom ud fra den sorte sky og lidt efter lidt nærmede sig synsranden for så at vende og igen begynde at stige. Det var en meget smuk og betagende midnatsstund, kun forstyrret af myggene, som endnu ikke var gået til ro.

Turen gik nu hjemover langs Sveriges østkyst til Uppsala og Skokloster, men det er en anden historie.

Landbrugslån til ethvert formål

Forenede Kreditforeninger er fra gammel tid - gennem de stiftende foreninger - også landbrugets kreditforening. Gennem Forenede Kreditforeninger kan De opnå lån i alm. realkredit i alle landbrugs-, skovbrugs- og gartneriejendomme på øerne øst for Lille Bælt.

Forenede Kreditforeninger kan tilbyde landbrugslån til ethvert formål: tilbygning, sammenlægning, grundforbedring, køb af nye maskiner, udvidelse af besætning, ejerskifte etc. Forenede Kreditforeninger kan tilbyde landbrugslån på op til 50% af ejendommens værdi med løbetider på 10, 20 og 30 år. Tal landbrugslån med os.

Eneste kreditforening for øerne alene

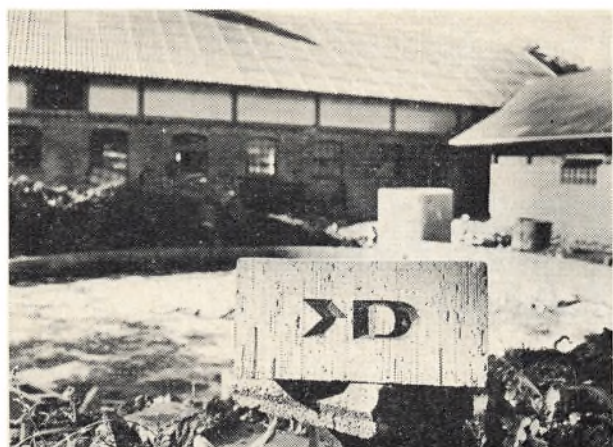
FORENEDE KREDITFORENINGER

Lånesags ekspedition:

Anker Heegaardsgade 4
Tlf. (01) 15 34 34 1572 København V.

Lånesags ekspedition:

Mageløs 2
Tlf. (09) 11 77 77 5100 Odense

KREDITFORENINGEN DANMARK

København:
Jarmers Plads 2
1590 København V
Tlf. (01) 125300

Århus:
Åboulevarden 69
8100 Århus C
Tlf. (06) 125300

Herning:
Viborgvej 1
7400 Herning
Tlf. (07) 125300

Afd. kontor i Odense:
Jernbanegade 16
5000 Odense
Tlf. (09) 125300

Grundstenen i byggeriets økonomi – Kreditforeningen Danmark

Vi yder lån til byggeri inden
for landbrug, skovbrug,
gartneri og frugtplantager.

Til generationsskifte.
Sammenlægning af
ejendomme, køb af tillægsjord
og andre produktivitets-
fremmende investeringer.

Uanset hvor De bor, har vi
en lokalkendt repræsentant i
nærheden.

Endvidere har vi særligt
landbrugskyndige specialister,
som står til rådighed med
al den vejledning,

De har brug for.

Ring eller skriv efter brochuren
»Skal De prioritere landbrug«.

Fotokopiering!

Manuskripter, originaldokumenter, attester, ma-
trikelkort etc. fotokopieres.

Størrelse 21 × 30 cm: 1,50 kr. pr. kopi.

Størrelse 22 × 36 cm: 1,75 kr. pr. kopi.

Rabat ved større bestillinger!

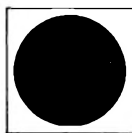
Slægtsgaardsarkivet,

H. C. Andersens Boulevard 4 (2. sal tv.)

1553 København V

ANDELSBOGTRYKKERIET

i Odense

**SPAREKASSEN
SYDJYLLAND**

**Deres penge er godt anbragt
i Sparekassen**

SPAREKASSEN FYN

- når det drejer sig om Deres penge.

Slægtsgaardsforeningens mærkat

som er trykt i fire farver, kan endnu købes for 7 kr. pr.
bundet á 100 stk. - Henvendelse til

Foreningens kontor, Gassehaven 56, 2840 Holte

**De kan regne
med os**

ANDELSBANKEN